

Rezistence klinicky významných bakterií k ATB

Rezistence bakterií k běžně používaným antibiotikům je narůstajícím problémem léčby bakteriálních infekcí. Některé organismy mají rezistenci **primární**, danou prostými vlastnostmi bakterie (např. přirozená produkce betalaktamáz). **Sekundární** rezistenci si agens vytváří během antibiotické terapie. Jednotlivé druhy bakterií uplatňují různé mechanismy, mezi ty nejčastější patří:

- produkce peniciliny a jiných betalaktamáz,
- změna PBP (penicilin-binding proteins),
- aktivní eflux.

Významné mikroorganismy

Stafylokoky

Lékem volby na stafylokoky byl dříve **penicilin** (objeven díky svým účinkům na *S. aureus*). Postupem času kmeny získaly přenosem plasmidů (gen blaZ) schopnost tvorby enzymu **peniciliny**. Tato betalaktamáza hydrolyticky rozkládá betalaktamový kruh penicilinů. Podobný mechanismus rezistence se uplatňuje i u dalších betalaktamových ATB. Dnes je na penicilin rezistentní 80–90 % kmenů *S. aureus*. U rezistentních kmenů se užívají **inhibitory betalaktamázy** společně s účinnou látkou, **penicilinas-resistentní peniciliny** a glykopeptidová antibiotika (např. vankomycin). Nově se objevují i kmeny rezistentní k vankomycinu díky **silné vrstvě stěnového peptidoglykanu** (VISA). V roce 2002 byl izolován první VRSA kmen (*S. aureus* zcela rezistentní na vankomycin), rezistence získáním genu van A z enterokoků.

Streptokoky

U streptokoků je lékem volby penicilin.

Streptococcus pyogenes

 Podrobnější informace naleznete na stránce Streptococcus pyogenes.

Komplikace mohou vzniknout při smíšených infekcích, kdy jsou přítomné kmeny produkujícími betalaktamázu. Používá se erytromycin, klindamycin, linkosamidy, tetracykliny. Původci komunitních infekcí mohou být však rezistentní na uvedené makrolidy (MLSR *S. pyogenes*).

Streptococcus pneumoniae

 Podrobnější informace naleznete na stránce Streptococcus pneumoniae.

Penicilin rezistentní kmeny si přenášejí genetické informace plasmidovou konjugací nebo bakteriofágovou transdukcí. V ČR je rezistentních asi 10 % kmenů. Rezistence vzniká na podkladě **změny ve struktuře PBP** (penicilin-binding proteins), tyto bakterie tedy neprodukují betalaktamázu. Účinné je intravenózní podávání vysokých dávek penicilinu, amoxicilinu, cefalosporiny a erytromycin. Objevují se i polyrezistentní kmeny (DRSP).

Viridující streptokoky

 Podrobnější informace naleznete na stránce Viridující streptokoky.

Stále častěji jsou rezistentní na penicilin, další betalaktamy, cefalosporiny a erytromycin, používá se cefotaxim, vankomycin.

Haemophilus spp.

 Podrobnější informace naleznete na stránce Haemophilus influenzae.

Pro terapii **hemofilů** je doporučován ampicilin, amoxycilin, přibývá však kmenů produkujících **betalaktamázu** - v takovém případě k terapii používáme cefalosporiny, chloramfenikol, kotrimoxazol.

Neisseria gonorrhoeae

 Podrobnější informace naleznete na stránce Neisseria gonorrhoeae.

Byly dříve dobře citlivé na penicilin, dnes kmeny produkující **penicilinasu** - alternativní terapií je ofloxacin, azitromycin.

Neisseria meningitidis

 [Podrobnější informace naleznete na stránce *Neisseria meningitidis*.](#)

Terapie meningokokových infekcí je založená na velkých dávkách penicilinu i.v. nebo i.m. U kmenů produkujících **penicilinasu** se užívá terapie chloramfenikoly, kotrimoxazolem, cefalosporiny.

Klebsiella spp.

 [Podrobnější informace naleznete na stránce *Klebsiella*.](#)

Klebsielly jsou primárně rezistentní na ampicilin, nemocniční kmeny vykazují multirezistence. Produkují **karbapenemázy**, které inaktivují mnoho betalaktamových ATB a inhibují cefalosporiny, peniciliny, karbapenemy. Původci nozokomiálních infekcí se řadí mezi EBSL organismy.

Escherichia coli

 [Podrobnější informace naleznete na stránce *Escherichia coli*.](#)

U extraintestinálních infekcí **E.coli** se užívá terapie betalaktamy, fluorochinolony, aminoglykosidy. Některé kmeny vykazují **rezistenci k betalaktamům**, protože produkují betalaktamázy na podkladě přenosu genetické informace plasmidem. Dnes 60 % případů rezistence k aminopenicilinům, 15 % k cefalosporinům. K fluorochinolonům jsou rezistentní mechanismem efluxu (aktivní odčerpání ATB z buňky pomocí membránových pump) nebo změnou cílových struktur (enzymy zodpovědné za replikaci bakteriální DNA). V ČR rezistence k fluorochinolonům ve 25 % případů. **Rezistence k aminoglykosidům** vzniká modifikací ribozomů (methylace, adenylace), ty se stanou biologicky inertní pro aminoglykosidová ATB. U nás 10 % případů rezistentní k aminoglykosidům.

Salmonella spp.

 [Podrobnější informace naleznete na stránce *Salmonela*.](#)

Salmonely jsou rezistentní na základě **bodové mutace nebo přenosu genů** (R-plasmid). V současné době definujeme tzv. **Salmonela Genomic Island** což je blok 43 genů, kódujících rezistenci k ATB (ampicilin, chloramfenikol, streptomycin, sulfonamidy, tetracyklin).

Pseudomonas spp.

 [Podrobnější informace naleznete na stránce *Pseudomonas aeruginosa*.](#)

Pseudomonády jsou přirozeně rezistentní k penicilinům a betalaktamům pomocí efluxu. *Pseudomonas aeruginosa* se uplatňuje jako původce nozokomiálních infekcí a bývá multirezistentní.

Přehled mechanismů

Bakterie	Produkce	Princip	Forma
<i>E. coli</i>	β-laktamáza (penicilinasa)	rozklad penicilinu	získaná
		eflux fluorochinolonů	
		modifikace ribozomů	
<i>Haemophilus spp.</i>	β-laktamáza	rozklad penicilinu	získaná
<i>Klebsiella spp.</i>	karbapenemáza	inaktivace β-laktamů	
		ampicilin rezistentní	primární
<i>N. gonorrhoeae</i>	β-laktamáza	rozklad penicilinu	získaná
<i>N. meningitis</i>	β-laktamáza	rozklad penicilinu	získaná
<i>Pseudomonas spp.</i>		eflux betalaktamů	primární
<i>Salmonella spp.</i>	"Salmonela Genomic Island"	různé rezistence	
<i>Stafylococcus spp.</i>	β-laktamáza	rozklad penicilinu	získaná
	silná vrstva peptidoglykanu	brání prostupu vankomycinu	získaná
<i>Streptococcus spp.</i>		penicilinové rezistence	
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	modifikovaný PBP	rezistence k penicilinu	získaná

Odkazy

Související články

- Antibiotika
- Antibiotika (neonatologie)
- MRSA a VRSA

Externí odkazy

- Racionální antibiotická terapie — interaktivní algoritmus + test (<http://www.akutne.cz/index.php?pg=vyukove-materialy--rozhodovaci-algoritmy&tid=261>)

Použitá literatura

- JULÁK, Jaroslav. *Úvod do lékařské bakteriologie*. 1. vydání. Praha : Karolinum, 2006. ISBN 8024612704.
- BRHELOVÁ, Eva. *Beta-laktamázy se širokým spektrem účinku, jejich genetický základ a metody detekce* [online]. Brno, 2010, dostupné také z <https://is.muni.cz/th/uyohp/text_bakalarky.pdf?so=nx>. Bakalářská práce
- VOTAVA, Miroslav, et al. *Lékařská mikrobiologie speciální*. 1. vydání. Brno : Neptun, 2003. 495 s. ISBN 80-902896-6-5.